

Acta synodi Edammensis 26 July¹⁾ 1574²⁾ 3).

Op den 26 July anno 1574 zyn in den naeme des Heeren Jesu Christi die dienaeren des woorts Goids zoo in steden als oyck in dorpen des Noorderlants residerende, tsaemelyck tot Edam, om te houden nae voeriger wyse het synodum, vergaerdert geweest.

Praeses ende notarius. — Nae algemeyne constitutie in die synodael vergaerdinge geobserveert (het gebet tot God almachtich gedaen zynde) is met kuerstemmen gecoren tot een praeses PAUWELS PIETERSZ, dienaar des woerds in Edam, ende JASPAR, dienaar in Bynnewysen, tot een notarius.

ART. 1. *Van het provinciael synodus tot Dordrecht.* — Syn ten eersten die articulen des Zuythollandische synodi provincialis, den 16 Juny anno voersz. tot Dordrecht gecelebreert, hoewel nyemant vuyten Noordenquartiere overmits sommige verhinderinge aldaer tegenwoerdich en is geweest, soo syn sy nochtans voer alle die broederen voergelesen ende op alle⁴⁾ rypelyck geleedt, gelyck hiernaer volgt.

ART. 2. *Van die continuatie der ouderlingen ende dyaconen.* — Tegens den 31 artickel des Suydthollantschen synodi is geseyt, dat men die continuatie der ouderlingen ende diakonen behouden zal, zooverre daer geen occasie om eenige te amoveren bevonden werde⁵⁾, hetwelcke by die consistorien, als waer sulcx geschiet, geoerdeelt zal wordden.

¹⁾ »26 July» ontbr. in G. ²⁾ »26 July 1574» ontbr. in B en C. ³⁾ In A ontbreken bij deze acta alle marginalia. ⁴⁾ »op alle» G heeft »daerop». ⁵⁾ »werde» A heeft »sal worden».

ART. 3. *Van orgerspelen.* — Op het 50¹⁾ artickel des voersz. synodi aengaende het orgelspelen in der kercken af te stellen is besloten, dat alle die dienaers des woerts Goids met vlyt ende alle vriendelycheyt die overicheyt supplicerende zullen in dese saecke onderrichten (dewyle tselfde nyet der dienaeren auctoriteyt maer der overicheden macht concerneert), ten eynde dat, het orgelspelen in die kercken naegelaeten zynde, die dienst des woerts Goids beter zyn effect in die herten der menschen vercryge ende bewaert worde.

ART. 4. *Van die stichtinge der kercken te observeren.* — Op den 53 artycikel is besloten die stichtinge der kercken te observeren ende te achtervolgen, gelyck zy haer opt beste sal sien laeten in die proeve van dyen.

ART. 5. *Hoe die aencoemende predicanten geexamineert sullen worden.* — Is oyck by die broederen besloten, dat men in die examinatie dergener, die het predickampt begeren, hem in forme ende voege, als hiernaer volcht, draegen ende schicken zal, dat men den examinandum tot twee reysen examinere ende die loci communes zullen hem te voeren nyet aengeteeckent werden. Sal oyck predickswyse tweemaal gehoord worden²⁾ ende het oordeel zal van alle predicanten gegeven wordden tot Hoorn, mits daer oyck op het examen vuyt elke stadt een dienaer compareert ende verschynt.

ART. 6. *Dienaers, met lofbrieven van buyten coemende, sullen mede geexamineert wordden.* — Sullen oyck geen van buyten coemende met die vuytlantsche examinatie voertaen bestaen (naemelyck die in Eembderlant in den dienst nyet ordentlyck en zyn geweest) maer sullen die nauwe voerscreven wyse van examineren onderworpen zyn. Ende tot voerderinge deses zullen geen loffbrieven acceptabel wesen.

ART. 7. *Arme dienaers ende schoelmeesters expectantes sullen gealimenteert worden.* — Expectantes tot die dienst des predickamps ofte schoolamps, arm zynde, zullen haer den tyt haerer expectatie in eeniger der Noorthollantscher steden begeven ende aldaer der voersz. tyt haerder expectatie by gemeyner aller kercken borse gealimenteert wordden.

ART. 8. *Van die discipline, hoe ende waer zy gebetert behoort te syne.* — Die discipline der dienaeren sal onderhouden worden in maniere als volcht, dat zoo yemant yetwat tegen zynen broeder heeft, twelck doer

1) »50" G heeft »30". 2) »Sal — gehoord worden" outbr. in C.

den tweeden graet, volgens die leere Cristi Matth. 18, nyet gebetert is, dat hetselfste yerst in die weeckelycke coetus ende, zoo des noots zy, voerts oyck in die classica synodo aengebrought worrde.

ART. 9. *Wat predicanten haer weeckelycke coetu tot Schagen houden sullen.* — Is besloten, dat die van Schagen met die van S. Maerten, Valchooch, Barringhorn, Eeringhuysen, Anda ¹⁾ ende Nouwe Nierop ende Winckel tot Schagen haer weeckelycke coetu houden sullen, mits dat zy alle maenden eens zullen compareren tAlcmar ²⁾ in coetu.

ART. 10. *Wie tot Edam coemen sullen.* — Sullen oyck die van Munnickedam, Purmerendt, Wormer, Oosthuysen ende Beedtz haere weckelycke coetum houden tot Edam.

ART. 11. *Die dienaers sonder ouderlingen in synodo.* — Is besloten, dat die predicanten voertaen sonder ouderlingen (sooverre tusschen den dienaer ende consistorie gheen geschil zy nootwendelyck te verhandelen) in synodo zullen moegen compareren, mits dat nochtans die dienaeren alletyt gehouden sullen wesen bescheyt met haer te brengen, daerin verclaert wort van der gemeynte, dat zy metter kercken wel staen.

ART. 12. *Waer het toecoemende synodus.* — Het synodus toecoemende is geordineert gehouden te worden bynnen Alcmar ende dat op den Maendach nae beloeckene Paesch.

ART. 13. *Wie buerte om buert in Texel preken sullen.* — Mits het versoek duer briefven van borgermeesteren, schepenen ende raedt van den eylande Texel om eenen dienaer des godlycken woerts is geordonneert, dat AUGUSTINUS voer die yerste proeve aldaer zal trecken. Ende zyn noch daertoe gedeputeert, zoo des noodts zyn sal, CORNELIUS RAVESTEYN, PIETER DIERICZ ende CASPAR van Bynnewysen om per vices een yeder veertien daegen te preecken. Ende diewyle AUGUSTINUS des dienstes ontslagen is om synder zwacheyt, zoo is in zyn plaetse gecoren SIXTUS Abbekereck.

ART. 14. *Brieven aen den gouverneur om een vasteldach ende bedeldach.* — Syn geordineert ARNOLDUS HENRICI met JOANNE BOLSWARDENSI om briefven te scrijven aen den E. erntfesten gouvernuer mitsgaders oyck aen mr. WILLEM BARDESIIUM ten eynde sy wilden procureren, dat om aenstaenden noots halven een algemeyne vasteldach ende bedeldach verordineert ende gepubliceert worde.

¹⁾ »Anda" A heeft »Oude". ²⁾ »tAlcmar" ontbr. in G.

ART. 15. NICOLAUS OOMS *verordent tot een schoelmeester*. — Is besloten, dat NICOLAUS OOMS sal achtervolgende het beslyt van Hoorn hem voege totten schoelampe ende zoo hy het predicampe begeert, zoo zal hy hem ordentlyck naer die algemeene nauwe ordonnantie te ¹⁾ laeten examineeren.

ART. 16. *Van de achterclappers*. — Diewyle des synodi camer nyet dicht gehouden is ende dat ter dyer oysraecke groote moyte geresen is, is van alle broederen een yeder int bysonder afgevraecht sub sua fide, oft hy secretorum delator is.

ART. 17. *Van den afscheytbrieff, die de Hoochtwouders JOANNI haeren dienaer soude geven*. — Zyn GASPAR in Bynnewysen ende SYBRANDUS WOMELIUS van den broederen gedeputeert om tot Hoochhout die consistorie aldaer van wegen het synodi af te eysschen den vrontlycken afscheytsbrieff ten behoeve van JOANNE, eertyts haer dienaer, ende hun consistorialen ernstelyck te vermaenen met ²⁾ Goids woort aff te houden van ruckspraeck.

ART. 18. *Schoelmeesters te recommanderen tot scholen*. — Is den notario opgeleyt die naemen der expectanten tot den schoelampe per literas comendaticias aen den commissarisen over te senden om hun met scholen, zoo daer eenige plaetsen syn, te versiene.

ART. 19. AUGUSTINUS *gerecommandeert totten dienste*. — Syn oyck AUGUSTINO van wegen het synodi litere comendaticie gegeven aen den commissarisen om in eenige plaetse tot den kerckendienst geconstitueert te worden.